

# চান্দো সদাগৰৰ কাহিনী

৮-৭

শ্ৰীহৰেন্দ্ৰ কুমাৰ দাস

নবীন প্ৰকাশন

গোলাঘাট : অসম



প্রকাশক :

শ্রীমোহনলাল লডিয়া

নবীন প্রকাশন

গোলাঘাট, অসম

প্রথম তাঙৰণ : ১৯৬৮

চিত্ৰশিল্পী :

কামাখ্যা দত্ত

লিখকৰ দ্বাৰা সৰ্বস্বত্ব সংৰক্ষিত

মূল্য— ১.২৫ ।

মুদ্রক :

শ্রীকালীচৰণ পাল

নবজাৱন প্ৰেছ

৬৬ গ্ৰে ষ্ট্ৰীট, কলিকতা-৬

মৰমৰ

কোশল্যালৈ

আগবঢ়ালোঁ ।



(১)

সুজলা-সুফলা শস্য-শ্যামলা আমাৰ এয়া জন্মভূমি অসম।  
এই অসমৰ কামৰূপ জিলাত ছয়গাঁও নামে এখন ঠাই আছে।  
ছয়গাঁৱৰ পূৰ্বণি নাম চম্পক নগৰ। চম্পক নগৰ গুৱাহাটীৰ  
পৰা ৪৮ কিলোমিটাৰ পশ্চিমে। এই নগৰত এসময়ত এজন  
বৰ ধনী সদাগৰ আছিল। তেওঁৰ নাম চান্দো সদাগৰ।

ধন-ধান, মাটি-বাৰী ঢেৰ আছিল সদাগৰৰ। তেওঁ গোটেই  
চম্পক নগৰৰ ক্ষমতাশালী শাসনকৰ্ত্তাও আছিল। তেওঁ এক  
বুলিলেই এক আৰু দহ বুলিলেই দহ। তেওঁৰ কথাৰ ওপৰত  
কথা কব পৰা মানুহ সেই সময়ত কোনো নাছিল।

নগৰৰ সকলো মানুহক তেওঁ নিজৰ পুতেকৰ দৰে পালন  
কৰিছিল। কোনোৱে যাতে দুখত নপৰে তাৰ প্ৰতি তেওঁৰ  
সদায় লক্ষ্য। প্ৰজাসকলেও তেওঁক পিতৃৰ দৰে জ্ঞান কৰিছিল।

চান্দো সদাগৰ শিৱ-ভক্ত। তেওঁ সদায় শিৱ পূজা কৰে।  
তেওঁৰ পূজাত সন্তুষ্ট হৈ শিৱই তেওঁক প্ৰধান ভক্ত হিচাবে  
মানি ললে আৰু হেমদাং এডাল সদাগৰক উপহাৰ দিলে।  
সেই হেমদাং যেতিয়ালৈ চান্দো সদাগৰৰ হাতত থাকিব  
তেতিয়ালৈ কোনোৱে তেওঁৰ অনিষ্ট কৰিব নোৱাৰে।



আনৰ কথাকে নকওঁ, স্বৰ্গৰ দেৱতাসকলেও তেওঁৰ অনিৰ্ব  
সাধন কৰিব নোৱাৰে।



চান্দো সদাগৰে বহুত ডাঙৰ ডাঙৰ নাৱত বস্তু-বাহানি লৈ  
উজ্জ্বলিত বেপাৰ কৰিবলৈ যায়। সেইবোৰ বেচি বহুত ধন  
সোণ লৈ বহুদিনৰ মূৰত নিজৰ ঘৰলৈ ঘূৰি আহে। এইদৰে  
তেওঁ বছৰেকত দুবাৰ বা তিনিবাৰ বেহা-বেপাৰলৈ যায়।

(২)

মনসা সাপৰ অধিষ্ঠাত্ৰী দেৱী। তেওঁৰ নাম কেইবাটাও,  
যেনে—মনসা, পদ্মা, বিষহৰি ইত্যাদি। সৰ্পৰাজী মনসাদেৱী  
শিৱৰ কন্যা। তেওঁৰ জন্ম হয় পদুম ফুলৰ পাহিত; সেইবাবে  
প্ৰথমে তেওঁ পদ্মা নাম পালে।

তেওঁ বৰ খঙাল। তেওঁৰ ভয়ত সকলো সাপেই কঁপি  
থাকে।

সাপৰ ৰাজ্যখন পাতালত। বৰ বিষাক্ত বিষাক্ত সাপবোৰ  
হৈছে সেই ৰাজ্যৰ প্ৰধান বিষয়া। সাপৰ ভয়ত মানুহৰ  
কথাকেই নকওঁ, দেৱতাসকলো পাতাললৈ যাবলৈ সঙ্কোচ কৰে।

নাৰদৰ কিন্তু মনত ভয় নাই, তেওঁ য'লৈ ত'লৈ যাব  
পাৰে। এদিন তেওঁ পদ্মাৰ ওচৰলৈ আহিল। দেৱৰ্ষি নাৰদক  
দেখি পদ্মাই ৰাজসিংহাসনৰ পৰা উঠি আহি তেওঁক সেৱা  
জনাই স্থধিলে—“আজিনো দেৱৰ্ষি কি মনেৰে আমাৰ ওচৰলৈ  
আহিল জানিব পাৰোনে?”

নাৰদে কলে—নাৰায়ণ! নাৰায়ণ! মই আহিছো তোমাৰ  
থা-খবৰ লবলৈ। তুমিনো এতিয়া কেনে আছা আইটি?

পদ্মা—আপোনাৰ কৃপাত ভাল। পিচে স্বৰ্গৰ থা-খবৰ  
কওকচোন।



নাৰদে কেইবাৰমান “নাৰায়ণ! নাৰায়ণ!” উচ্চাৰণ কৰি ছুখ মনেৰে কবলৈ ধৰিলে—“কি কম আই, তোমাৰ কথা ভাবিলে বেয়াই লাগে। তুমি হৈছা দেৱাদিদেৱ শিৱৰ কন্যা, অথচ তোমাক দেৱতাসকলে দেৱ সমাজত নাৰাথি এইদৰে পাতালত ৰাখিবলৈ পায়নে? মই দেৱৰাজ ইন্দ্ৰক ইমান কলৌ যে তোমাকো স্বৰগলৈ নিব লাগে। কিন্তু দেৱৰাজ কোনো মতেই মান্তি নহ’ল।”

পদ্মাই খঙতে দাঁত-মুখ কামুৰি কলে—“দেৱতাসকলৰ ইমানেই সাহস নে? মই দেৱতাসকলৰ দৰ্প চূৰ্ণ কৰিম; নহলে মোৰ নাম বিষহৰিয়েই নাথাকিব।”

—“নাৰায়ণ! নাৰায়ণ! তুমি চোন আই বৰকৈ খং খাইছা। লাহে লাহে কাম কৰা। দেৱতাসকলৰ দৰ্প চূৰ্ণ কৰাৰ আগতে যাতে তোমাৰ দৰ্প চূৰ্ণ নহয় তাৰ বাবে নজৰ ৰাখিবা আকৌ।”

“কেতিয়াও নহয়। মই পিতাৰ ওচৰলৈ গৈ সকলো কথা কৈ দেৱতাসকলক মজা-পালি দিমই দিম।”

পদ্মাক পিতাকৰ সৈতে চিনা-জনা কৰি দিয়াই আছিল নাৰদৰ উদ্দেশ্য। পদ্মা যেতিয়া নিজে পিতাকৰ ওচৰলৈ যাবলৈ ওলাল, তেতিয়াতো কথাই নাই—পকিল কল সোৱাদ হ’ল।

পদ্মাতকৈ আগতেই নাৰদে গৈ মহাদেৱৰ ওচৰত উপস্থিত

হ’ল। তেওঁক দেখি মহাদেৱে স্তম্ভিলে—“আজিনো অসময়ত দেৱৰ্ষি কিয় আহিছে জানিব পাৰোনে?”

নাৰদে কলে—“বৰ ডাঙৰ সকাম এটিৰ কাৰণেহে আপোনাৰ ওচৰ চাপিছো। আপুনিতো দেশৰ কোনো খবৰ নাৰাখেই, আনকি নিজৰ লৰা-ছোৱালীৰ খবৰো নাৰাখে। এনে ভোলা-নাথ হৈ থাকিলে কেনেকৈ হব! সংসাৰখন চোন বসাতললৈ যাব।”

নাৰদৰ কথা বুজিব নোৱাৰি মহাদেৱে কলে—“মোক বুজাই নকলে আপোনাৰ কথা বুজি নাপাম।”

হাঁহি হাঁহি নাৰদে কলে—“আপোনাৰ যে ছোৱালী এজনী আছে জানেনে নাজানে?”

“মোৰ ছোৱালী!”

“এৰা, আপোনাৰ ছোৱালী। পাতালত যে আছে সেই পদ্মা—তেওঁ জানো আপোনাৰ ছোৱালী নহয়।”

মহাদেৱে ইমানদিনে পদ্মাৰ কথা একেবাৰে পাহৰিয়েই আছিল। এতিয়া নাৰদে কোৱাতহে সকলো কথা মনত পৰিবলৈ ধৰিলে। দুৰ্ভাগ্যবশত শাসন কৰিবলৈ দৈৱ-বলত পদ্মাক জন্ম দিলে তেওঁ। আজি ইমান বছৰে নিজৰ ছোৱালীজনীৰ খা-খবৰ নলৈ তেওঁ বৰ অন্তায় কৰিছে। তেওঁ নাৰদক ক’লে—“দেৱৰ্ষি, মোক এবাৰ ছোৱালীজনীৰ সৈতে দেখা কৰাই দিব নে?”

এনেতে দেখিবলৈ পালে আকাশেৰে হংস-বখত উঠি



( হাঁহৰ বথ ) পদ্মাবতী পিতাকৰ ওচৰলৈ আহি আছে। নাৰদে কলে, “সোৱা আপোনাৰ কন্যা পদ্মাবতী আহিব ধৰিছে।”

চাই থাকোঁতে পদ্মাবতী আহি তেওঁলোকৰ ওচৰ পালে। তেওঁ পিতাকক সেৱা কৰিলে। ইমানদিনৰ মূৰত নিজৰ ছোৱালীজনী তেওঁৰ ওচৰলৈ আহিছে! গতিকে মহাদেৱে পদ্মাক বৰ মৰম কৰিলে।

পাৰ্বতী সেই সময়ত মাকৰ ঘৰলৈ গৈছিল। মহাদেৱে পদ্মাক ঘৰত শুৱলৈ দি তেওঁ ক’বলৈ ওলাই গ’ল।

অলপ সময় পাচত পাৰ্বতী আহিল। নাৰদে তেওঁক বাটতেই কলে—“বোলো শুনিছেনে দেৱী! আপোনাৰ ভণ্ডুৱাই ক’ব পৰা এজনী ধুনীয়া ছোৱালী আনি আপোনাৰ শুৱা বিচনাত শুৱাই থৈছে চাওকচোন।”

পাৰ্বতী ঘৰৰ ভিতৰ সোমাই দেখে কথা সঁচা। তেওঁ ভাবিলে, মহাদেৱে নিশ্চই এইজনীক বিয়া কৰাই আনিছে। তেওঁৰ সহ নহ’ল। একে কোবে গৈ পদ্মাৰ চকু এটি কাঢ়ি পেলালে।

পদ্মাও কম নহয়। চকু কাঢ়িছে মাহীমাকে, তেওঁ জানো শুদায় এৰিব! তৎক্ষণাত তেওঁ এডাল সাপৰ মূৰ্তি ধৰি—দিলে পাৰ্বতীৰ মূৰত খোঁট মাৰি। লগে লগে পাৰ্বতী বিষৰ জ্বালাত অচেতন হৈ পৰি থাকিল। ইপিনে পদ্মাইও চকুৰ বিষত তৎ নোপোৱা হ’ল।

আটাইবোৰ ঘটনা নাৰদে জানে। তেওঁ ভাবিলে, কথা-চোন বেয়াহে হ’ল। এতিয়া ঘৰৰ ভিতৰতেই কাজিয়াখন লাগি গ’ল।

নাৰদে মহাদেৱক বিচাৰি গ’ল। তেওঁৰ আগত পদ্মা আৰু পাৰ্বতীৰ সকলো ঘটনা বিবৰি কলেগৈ। নাৰদৰ মুখে সকলো জানিব পাৰি মহাদেৱে ঘৰলৈ দৌৰ দিলে। ঘৰত আহি দেখে যে কথাটো সঁচা। পদ্মা আৰু পাৰ্বতী দুয়ো দুই ঠাইত অচেতন হৈ পৰি আছে।

মহাদেৱ হৈছে নিজেই ভগৱানৰ এটি অংশ। তেওঁ কৰিব নোৱাৰা কাম একোৱে নাই। কমণ্ডলুৰ পৰা পানী চতিয়াই দি পদ্মা আৰু পাৰ্বতীক ভাল কৰিলে।

এইবাৰ নাৰদে হাঁহি হাঁহি পাৰ্বতীক উদ্দেশ্য কৰি কলে—  
“আপোনালোকে মিছাতেই কাজিয়াখন কৰিলে। লাভ জানো একো হ’ল! পদ্মাবতী মহাদেৱৰ কন্যা। দুৰ্ঘ সাপক শাসন কৰিবৰ কাৰণে পদ্মাবতীক জন্ম দিছে। এওঁ বৰ্ত্তমান পাতালপুৰীৰ সাপৰ ৰাণী। আপোনালোকে ভবিষ্যতে কাজিয়া নকৰিবচোন। পদ্মাবতী মহাদেৱৰ কন্যা মানে আপোনাৰো কন্যা।”

নাৰদ গুচি গ’ল। পাৰ্বতীৰ মনৰ পৰা বেয়া ভাববোৰ আঁতৰি গ’ল যদিও পদ্মাক পেটে পেটে বেয়া পাই থাকিল। পদ্মাইও পাৰ্বতীক পেটে পেটে বেয়া পালে।



মহাদেৱে পাৰ্বতীক কলে—“পাৰ্বতী! তুমি পদ্মাক মৰম কৰিবা, তোমাৰ ছোৱালীৰ দৰে ভাবিবা। তেতিয়াহে পদ্মাইও তোমাক নিজৰ মাকৰ দৰে ভাবিব।”

পদ্মাৰ কাঢ়ি পেলোৱা চকুটো মহাদেৱে পুনৰ লগাই দিলে। দিলে কি হব—সকলোৱে তেওঁক কানি বুলি কবলৈ বাট থাকিল।

পদ্মাই মহাদেৱক দুখ মনে কলে—“পিতা! দেৱতাসকলে মোক ভাল নাপাই—গতিকে মই দেৱতাৰ দৰ্প চূৰ্ণ কৰিব খোজোঁ। আপুনি মোক পৰামৰ্শ দিয়কচোন।”

মহাদেৱে কলে—“দেৱতাসকলক সকলো মানুহেই পূজা পাটল কৰে বাবে তেওঁলোকৰ গৰ্ব হৈছে আই। সেইটো অৱশ্যে হবৰেই কথা। তাৰ বাবে তুমি খং কৰি লাভ নাই।”

“মোক জানো মানুহে পূজা-পাটল নকৰিব?”

“কেনেকৈ কৰিব? তোমাৰ কথা পৃথিৱীৰ মানুহে নাজানে।”

“এতিয়া কি উপায় হব পিতা? মই আপোনাৰ কথা; অথচ মোক কোনেও পূজা নকৰে। ই কেনে কথা? আপোনাৰ সন্মানেইবা থাকিব ক’ত!”

পদ্মাৰ কথা শুনি মহাদেৱে ভাবিলে, কথাটো মিছা নহয়চোন। নিজৰেই ছোৱালী যেতিয়া পদ্মাইও মানুহৰ পূজাৰ ভাগ পোৱা উচিত হব। তেওঁ পদ্মাক কলে—“তুমি

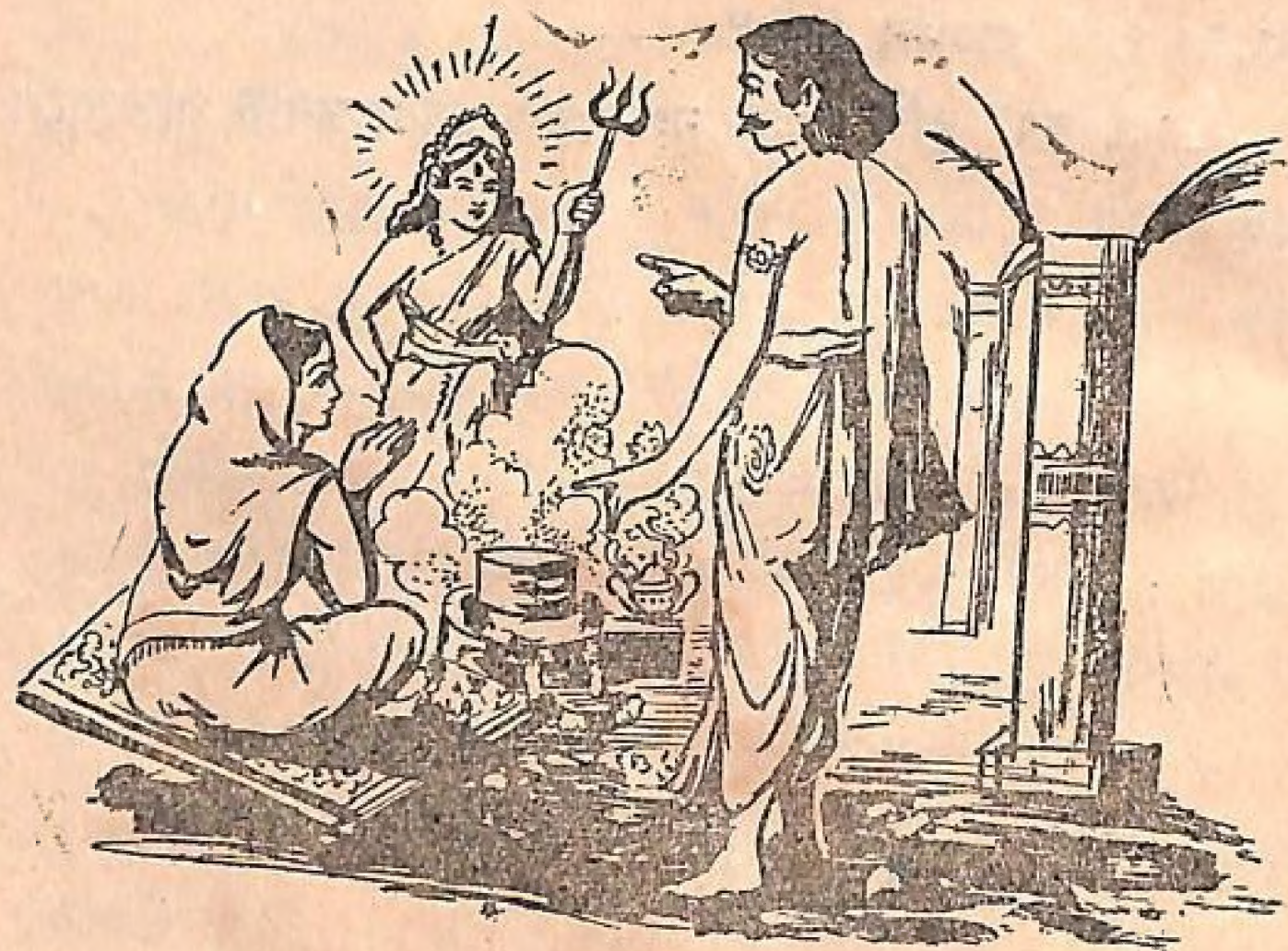
এটা কাম কৰা আই, পৃথিৱীত চন্দ্ৰধৰ নামে (চান্দো) এজন সদাগৰ আছে। তেওঁ মোৰ প্ৰধান ভক্ত; মোৰ বাহিৰে তেওঁ আন দেৱতাক পূজা নকৰে। তুমি যদি তেওঁক সন্মত কৰাই পূজাৰ ভাগ লব পাৰা তেতিয়া গোটেই ভাৰততে তোমাৰ পূজা প্ৰচলন হব।”

“সেয়ে হব” বুলি পদ্মাই মহাদেৱক সেৱা জনাই পাতাললৈ গুচি গ’ল।



( ৩ )

ভক্তিভাৱে চান্দো সদাগৰে শিৱপূজা কৰি আছে।  
তেওঁৰ ওচৰত ঘৈণীয়েক সনেকা আৰু ছয়জন পুতেক আৰু  
বোৰাবীয়েক। আটাইৰে মুখত কেৱল শিৱৰ নাম।



এনে সময়তে পদ্মাৱতীৰ আবিৰ্ভাৱ হ'ল। তেওঁ চান্দো  
সদাগৰক কলে—“ভক্ত চন্দ্ৰধৰ, তুমি মোক চিনি পাইছা?”

হঠাতে পদ্মাৱতীক দেখি চান্দো সদাগৰে স্তম্ভিত হৈ, “আপুনি  
বা কোন? মইচোন আপোনাক চিনিব পৰা নাই।”

“মোৰ নাম পদ্মাৱতী। মানুহে মোক বিষহৰি, মনসা  
আদি নামেৰেও জানে। মই শিৱৰ একমাত্ৰ কন্যা। মই

তামাৰ ওচৰলৈ এটি ডাঙৰ কামৰ কাৰণে আহিছো।  
মাশাকৰোঁ। তুমি মোক সহায় কৰিবা।”

“কথাটোনো কি আগতে কওকচোন। পাৰিলে মই  
নিশ্চয় আপোনাক সহায় কৰিম।”

“তুমি মোকো পিতাৰ লগতে পূজা এভাগ দিব লাগে।”

পদ্মাৰ কথা শুনি চান্দো সদাগৰৰ পেটে পেটে বৰ খং।

তেওঁ ভাবিলে, ক'ৰ ছোৱালী এজনী আহি তেওঁক এনে  
কথা কবলৈ সাহস কৰিছেনো? তেওঁ কলে—“আই!  
আপুনি মোক যিয়েই নকওক মই কিন্তু কোনোমতে  
আপোনাক পূজা কৰিব নোৱাৰো। মই একমাত্ৰ শিৱৰ  
ভক্ত। তেওঁক এবাৰ যি হাতেৰে পূজা কৰিছো সেই  
হাতেৰে আন কোনো দেৱতাক পূজা কৰিব নোৱাৰো।”

পদ্মাৱতীয়ে কলে—“কথাটো আকৌ এবাৰ ভাবি চোৱা  
চন্দ্ৰধৰ। মই সাধাৰণ ছোৱালী নহয়। যি জনাই ৰুদ্ৰ  
ৰূপ ধৰি গোটেই বিশ্ব-ব্ৰহ্মাণ্ড চাৰখাৰ কৰিব পাৰে তেওঁৰেই  
কন্যা মই। মোক অসন্তুষ্ট কৰিলে তোমাৰ ভাল নহব।”

পদ্মাৱতীৰ বৰ বৰ কথা শুনি চান্দো সদাগৰৰ খঙে চুলিৰ  
আগ পালেগৈ। হাতত হেমদাং লৈ বঙা চকু দেখুৱাই পদ্মাক  
তৰ্জন গৰ্জন কৰি কবলৈ ধৰিলে—

“তুমি যে মোৰ ইষ্টদেৱ সদাশিৱৰ কন্যা সেই কথা মই  
বিশ্বাস কৰিবই নোৱাৰো—পূজাতো দূৰৈত থাকক। ভালে



ভালে তুমি ঘ'ৰ পৰা আহিছা তালৈকে গুচি যোৱা। নহলে মোৰ হেমুদাঙেৰে কোবাই তোমাৰ কঁকাল ভাগি পেলাম।”

ইমান অহঙ্কাৰী এই চান্দো সদাগৰ! পদ্মাই কোনোমতে তেওঁৰ কথাবোৰ সহ্য কৰিব নোৱাৰি কলে—“শুনা! মাজিৰ পৰা তোমাৰ প্ৰধান শত্ৰু হলোঁ। তোমাক মই সবংশে ধ্বংস কৰিম। তেতিয়াহে বুজিবা মোৰ শক্তি কিমান।”

সদাগৰে পদ্মাৰ কথা শুনি খঙত একো-নাই হৈ হেমুদাঙেৰে পদ্মাৰ গাত দিলে এটি কোব সোধাই। কোব খাই পদ্মাৰতী একেচাবে পাতালপুৰী পালেগৈ।

পদ্মাৰ ভনীয়েকৰ নাম নেতা। নেতা হ'ল পদ্মাৰ বুদ্ধিভাল। দুয়োজনীয়ে আলোচনা কৰিলে যে ইয়াৰ পোতক তুলিবই লাগিব। নহলে পদ্মাৰ নামত কলঙ্ক পৰিব।

পদ্মাই পুতেক আন্তিক আৰু ভায়েক বাহুকীক সেই মুহূৰ্ত্তে মাতি আনে কলে—“তোমালোক চম্পক নগৰলৈ যোৱা। লগত নিবা কেইডালমান বিষাক্ত সাপ। চন্দ্ৰধৰে আজি মোক বৰ অপমান কৰিলে। গতিকে তাৰ পুতেক ছয়জনক আজি নিশাৰ ভিতৰতেই দংশন কৰি আহাগৈ। অন্যথাই মই তোমালোকক ক্ষমা নকৰিম।”

যেনে কথা তেনে কাম। পদ্মাৰ কথা কেনেকৈ অমান্য কৰিব পাৰিব! সেই মুহূৰ্ত্তে বাহুকী আৰু আন্তিকে লগত তক্ষককে আদি কৰি কেইডালমান বিষাক্ত সাপ লৈ চম্পক নগৰ পালেগৈ।

( ৪ )

ৰাতি দোভাগ। চন্দ্ৰধৰৰ ঘৰৰ আটায়ে টোপনিত লাল-কাল দিছে। ঠিক এনে সময়তে সাপ ছয়ডাল সোমাই চন্দ্ৰধৰৰ পুতেক ছয়জনক দংশন কৰিলে।

সাপৰ বিষত আটাইকেইজনে চিঞৰ-বাখৰ লগালে। তেওঁলোকৰ চিঞৰ-বাখৰত ঘৰৰ আটায়ে সাৰ পালে। অলপ সময়ৰ পাচতে পুতেকহঁত অচেতন হৈ পৰিল। চন্দ্ৰধৰে বুজিলে যে এই অপকৰ্ম পদ্মাৰতীৰ বাহিৰে আন কোনোৰে কৰিব নোৱাৰে। তেওঁ হতাশ নহৈ তৎক্ষণাত শঙ্খওজাক মাতিবলৈ মানুহ পঠিয়াই দিলে।

চান্দো সদাগৰ আৰু শঙ্খওজা দুয়ো নলে-গলে লগা বন্ধু। সদাগৰে যেতিয়াই মাতিব তেতিয়া শঙ্খওজা তেওঁৰ ওচৰলৈ যায়।

সেই সময়ত শঙ্খওজাৰ দৰে ওজা দ্বিতীয়জন নাছিল। সাপে খুটিলে যদি তেওঁ এপালি দৰব দিয়ে তেতিয়া যিমানেই বিষ নালাগক কিয় সেইবিষ তৎক্ষণাত পানী হৈ যায়। তেওঁ সাপৰ প্ৰধান শত্ৰু। সকলো সাপে শঙ্খওজাক বৰ ভয় কৰে। আনকি কোনোবাই শঙ্খওজাৰ নাম ললেও সাপ খুটিবলৈ আহি ভয়তে পলাই যায়।



সদাগৰে মাতিছে যেতিয়া ওজা দৌৰি আহিল।

সদাগৰৰ ছয়জন পুতেকক ছয়খন বিচনাত শুৱাই ৰাখিছে।  
ঘৰত সনেকা আৰু বোৰাবীয়েক ছয়জনীয়ে কান্দি-কাটি হুল-  
স্থূল লগাই আছে। চান্দো সদাগৰৰ মনত দুখ যদিও তেওঁ  
অধৈৰ্য্য হোৱা নাই, কাৰণ শঙ্খওজাৰ দৰে বন্ধু এজন  
থাকোঁতে তেওঁনো কিহৰ ভয় কৰিব?

শঙ্খওজাই প্ৰত্যেকজনকে একো একোপালি দৰব দিলে।  
কি আচৰিত কথা! শঙ্খওজাৰ ঔষধৰ ইমানেই গুণনে!  
মাত্ৰ আধা-ঘণ্টা সময়ৰ ভিতৰতে তেওঁলোক ভাল হৈ গ'ল।

সদাগৰৰ ঘৰত আনন্দই বিৰাজ কৰিলে। কিন্তু পদ্মা-  
বতীৰ হলে মনত বৰ দুখ। কি কৰিব এতিয়া?

এবাৰ দুবাৰকৈ কেইবাবাৰো সদাগৰৰ পুতেকহঁতক সাম-  
থুঁটিলে আৰু শঙ্খওজাই প্ৰত্যেক বাৰেই ভাল কৰিলে।

পদ্মাবতী কান্দি-কাটি পিতাকৰ ওচৰ পালেগৈ। তেওঁ  
কলে—“পিতা! আপোনাৰ ভক্ত চন্দ্ৰধৰে কেতিয়াও মোৰ  
পূজা নকৰে। মই তাৰ পোটক তুলিবলৈ চেষ্টা কৰিছোঁ,  
কিন্তু সফল হ'ব পৰা নাই। আপুনি মোক কিবা এটি  
উপায় দিয়ক।”

মহাদেৱে কলে—“পদ্মা, তুমি মোৰ ভক্তৰ ওপৰত  
অত্যাচাৰ কৰাত মই ভাল পোৱা নাই। মই তোমাক  
কোনোমতে সহায় কৰিব নোৱাৰো।”

মহাদেৱৰ কথা শুনি পদ্মাই বেচিকৈ কান্দিবলৈ ধৰিলে।  
জীয়েকৰ কান্দোনত মহাদেৱৰ বেয়া লাগিল। হাজাৰ হওক,  
নিজৰ ছোৱালীৰ দুখ দেখিলে সকলো পিতাকেই বেয়া পায়।  
তেওঁ পদ্মাক কলে—“তুমি শঙ্খ ওজাক মাৰিব পাৰিলেহে  
সদাগৰক বলে পাৰিবা। কিন্তু সাৱধান—সদাগৰৰ গাত হাত  
নিদিবা। তেওঁৰ গাত হাত দিলে ময়ো তোমাক শুদায়  
নেৰিম।”

পদ্মাবতী পিতাকৰ ওচৰৰ পৰা পাতাললৈ গ'ল।



(৮)

পিতাকে যদিও শঙ্খওজাক মাৰিব পাৰিলে তেওঁৰ কামত সহজ হ'ব বুলি কলে, তথাপি পদ্মাই মনৰ পৰা চিন্তা দূৰ নহ'ল; কাৰণ শঙ্খওজাক কেনেকৈ মাৰিব! তেওঁৰ ওচৰলৈকে কোন সাপ যাব! আক গলেই যেনিবা, তাতেই বা লাভ কি হ'ব! তেওঁ জানো সাপৰ বিষত মৰিব!—ইত্যাদি কথা ভাবি ভাবি পদ্মা বৰ বিমোহিত পৰিল। এইদৰে কিছুদিন পাৰ হ'ল।

ইমানদিনে পদ্মাইনো কি কৰিছে চাবৰ মনেৰে নাৰদ এদিন পাতাললৈ গ'ল। তেওঁক দেখি পদ্মাই মনত বৰ আনন্দ পালে। তেওঁ ভাবিলে যে শঙ্খওজাক মাৰিবৰ উপায় নিশ্চয় নাৰদেই দিব পাৰিব। পদ্মাই নাৰদক কলে—“দেৱৰ্ষি! মোৰ বৰ বিপদ। আপুনি মোক সহায় নকৰিলে হৈছে আক!”

নাৰদে কথাই কথাই “নাৰায়ণ! নাৰায়ণ!” কৰি থাকে। তেওঁ কলে—“নাৰায়ণ! নাৰায়ণ! মইনো তোমাক কিহেৰে সহায় কৰিম আই?”

পদ্মাই কলে—“শঙ্খওজাক কেনেকৈ মাৰিব পাৰি আপুনি তাৰে উপায় এটি দিয়ক।”

নাৰদ মহা-নিকপায়ত পৰিল। তেওঁ এতিয়া কি কৰিব। তেওঁ কলে—“তুমি আকৌ পিতাৰ ওচৰলৈ গৈ শঙ্খওজাক হাতত মৰিব সুধি আহাগৈ। মই হলে তাক মৰাৰ উপায় দিব নোৱাৰো।” এইবুলি কৈয়ে নাৰদ গুচি গ'ল।

পদ্মাই পুনৰ পিতাকৰ ওচৰলৈ গৈ কান্দি কান্দি শঙ্খওজাক হাতত মৰিব সুধিলে। মহাদেৱে কলে—“শঙ্খওজাৰ মৃত্যুৰ কথা তাৰ ঘৈণীয়েকৰ বাহিৰে কোনোৱে নাজানে। তুমি এতিয়া যি কৰা কৰিবা; মই হলে তোমাৰ ফালে নাই।”

এইবাৰ পদ্মাৰতী পাতাললৈ আহি ভনীয়েক নেতাক মাতি আনি কলে—“নেতা! আজিয়েই শঙ্খওজাৰ ঘৈণীয়েকৰ ওচৰলৈ গৈ ওজাৰ মৃত্যুৰ উপায়টো জানি আহাগৈ।”

নেতাই শঙ্খওজাৰ ঘৰলৈ যাত্ৰা কৰিলে। তেওঁ মায়া কৰি এজনী বুঢ়ী তিৰোতা হৈ শঙ্খওজাৰ ঘৰত উপস্থিত হ'ল। ওজা তেতিয়া ঘৰত নাই। এই চেগতে নেতাই ওজাৰ ঘৈণীয়েক কমলাৰ ওচৰ চাপিল। নানা বুদ্ধি কৰি শঙ্খওজা কৰ হাততনো মৰিব তাৰে বুজ লৈ পুনৰ পাতাললৈ আহিল।

পদ্মাই সুধিলে—“তুমি শঙ্খওজাক মাৰাৰ উপায় উলিয়াব পাৰিলানে?”

নেতাই কলে—“কেলেই নোৱাৰিম? ওজাৰ ঘৈণীয়েক কমলাই কৈছে যে উদয়কাল নাগে যদি চকুৰে নেদেখা আক



হাতেৰে ঢুকি নোপোৱা ঠাইত ওজাক খুটিব পাৰে তেতিয়াহে তেওঁৰ যত্ন হ'ব। অন্যথাই তেওঁক কোনোৱে মাৰিব নোৱাৰে।

পদ্মাই সেই মুহূৰ্ত্তে উদয়কাল নাগক শঙ্খওজাক খুটিবলৈ পঠিয়াই দিলে। প্ৰথমবাৰ উদয়কালে শঙ্খওজাৰ বাৰীত থকা ঔষধৰ গোস্কৰ কাৰণে তেওঁৰ ঘৰলৈকে আহিব নোৱাৰিলে। নেতাই মায়াৰ বলত এজনী গাই গৰু হ'ল আৰু ওজাৰ বাৰীৰ ঔষধ সোপাকেই খাই থলে।

এইবাৰ উদয়কাল নাগে শঙ্খওজাৰ ঘৰৰ ভিতৰত সোমাল আৰু ওজাক খুটিলে।

শঙ্খওজাক সাপে খুটিলে—ই আকৌ কেনে কথা! সকলো মানুহ ওজাৰ ঘৰলৈ দৌৰি আহিল। চান্দো সদাগৰ, সনেকা আৰু পুতেকহঁতো আহি ওজাৰ ওচৰ পালেহি।

শঙ্খওজাৰ দুজন শিষ্যক হিমালয় পৰ্বতলৈ ঔষধ আনিবলৈ পঠোৱা হ'ল। সিহঁতে বৰ কষ্ট কৰি ঔষধ আনিছে। এই কথা গম পাই পদ্মাই সনেকাৰ ৰূপ ধৰি বাটত শিষ্য দুজনৰ আগত কলে—“বোপাইঁত! ঔষধেৰে কি কৰিব? ওজা আৰু এই সংসাৰত নাই; তেওঁৰ মৰা শ শ্মশানলৈ নিয়া হৈছে। আমাৰ সদাগৰো গৈছে শ্মশানলৈ।”

সনেকাৰূপী পদ্মাৰ কথাত বিশ্বাস কৰি হাতৰ ঔষধ মাটিত পেলাই দি শিষ্য দুজনে কান্দি-কাটি ওজাৰ ঘৰ পালেগৈ।

কি আচৰিত কথা! ওজাচোন মৰা নাই—তেওঁলোকৰ বাবেহে অপেক্ষা কৰি আছে।

সুদাহাতে যোৱা কাৰণে ওজা আচৰিত হ'ল। শিষ্য দুজনক সোধাত সিহঁতে সকলো কথা ভাঙি কলে।

ওজাই কলে যে ঔষধ পেলাই দিয়া ঠাইৰ পৰা মাটি অলপ আনিব পাৰিলেহে তেওঁ বাচিব। শিষ্য দুজন তালৈকে দৌৰি গ'ল হয়, কিন্তু কোনো কামত নাহিল। সেই ঠাইত এটি গাঁত হৈ পানীৰে উপচি আছে।

শঙ্খওজা মৰিল। লগে লগে চান্দো সদাগৰৰো সোঁ-হাতখন চিঙি যোৱা যেন হ'ল। তেওঁৰ দৰে ওজা পৃথিৱীৰ ক'তো নোলাব। তেওঁ দুখতে কান্দি পেলালে।

ইপিনে শঙ্খওজা মৰা শুনি পদ্মাৰ ৰং চাই কোনে! গোটেই পাতালত আনন্দই উপচি পৰিল। সেইদিনা নানা বাঢ়-বাজনাৰে গোটেই পাতালপুৰী মুখৰিত হৈছিল।



( ৩ )

কিছুদিন পাচত পদ্মাবতী আকৌ এবাৰ চান্দো সদাগৰৰ ওচৰলৈ গ'ল। তেওঁ কলে—“হেবা সদাগৰ, দেখিলা নহয় মোৰ মাহাত্ম্য! তোমাৰ বন্ধু শঙ্খওজাক মাৰিলো। এতিয়া তুমি তোমাৰ পুতেকহঁতৰ মঙ্গল কামনা কৰা যদি মোক পূজা এভাগ দিয়া। নহলে মই তোমাৰ সৈতে পুনৰ শত্ৰুতাচৰণ কৰিবলৈ বাধ্য হম।”

পদ্মাৰ কথাত বিদ্ৰূপৰ হাঁহি মাৰি সদাগৰে কলে—“মই মোৰ জীৱন গলেও তোমাৰ দৰে কানি এজনীক পূজা নকৰোঁ। তোমাৰ শক্তি আছে যদি মোৰ সৈতে কাজিয়া কৰিবা। দেখিম তোমাৰ শক্তিয়েই বেছি নে মোৰ ইষ্টদেৱ মহেশ্বৰৰ শক্তিয়েই বেছি।”

“বাক সময়ত দেখা-দেখি হব।” এইবুলি কৈ পদ্মা গুচি গ'ল।

পদ্মা সঁচাকৈয়ে বৰ বিপদত পৰিছে। চান্দো সদাগৰ হ'ল শিৱৰ ভক্ত। যদিহে তেওঁৰ অনিষ্ট কৰা কথাটো শিৱই জানিব পাৰে তেতিয়া জীয়েক হলেও তেওঁ পদ্মাক শুদায় নেৰিব। কিন্তু এই ঝঁকৰা সদাগৰটোৱে যি কথা এবাৰ কলে সেই কথাকেই কথা। যিমানেক নকওক তেওঁৰ কথাৰ লৰচৰ নহব।

তিবোতা জাতি স্বভাৱতে দুৰ্বলা আৰু ভয়াতুৰা। পদ্মাই সদাগৰক কোনোমতে মান্তি কৰাব নোৱাৰি সনেকাৰ ওচৰলৈ গ'ল। তেওঁ কলে—“সনেকা! মই বিষহৰি। তোমালোকে মোৰ পূজা কৰিবই লাগিব; নহলে মই তোমালোকৰ ছয় পুত্ৰক মাৰি নিম। যদি লৰাহঁতক বচাব খোজা আৰু তোমাৰ স্বামীৰ মঙ্গল কামনা কৰা তেতিয়া মোৰ আদেশ মানি চলা।”

পদ্মাৰ কথাত সনেকাই বৰ ভয় পালে। তেওঁ ক'লে—“দেৱি! আপুনি মিছাতে আমাৰ ওপৰত কোপ-দৃষ্টি পেলাব খুজিছে কিয়? মই মোৰ স্বামী আৰু পুত্ৰহঁতৰ কেতিয়াও অমঙ্গল চিন্তিব নোৱাৰো।”

পদ্মাই কলে—“বেচ কথা। তেনেহলে মোৰ কথা শুনিবাতো।”

“নিশ্চয় শুনিম দেৱী, নিশ্চয় শুনিম। আপুনি আদেশ কৰক।”

দৈৱৰ বলত পদ্মাই এটি ঘট আনি সনেকাৰ হাতত দি কলে,—“এই ঘটটো শিৱলিঙ্গৰ ওচৰতে ৰাখি শিৱৰ লগতে মোৰ নামতো পূজা কৰিবা। কিন্তু সাৱধান, এইকথা চন্দ্ৰধৰৰ আগত নকৰা।”

পদ্মাবতী গুচি গ'ল। সনেকাই পদ্মাবতীৰ ঘটটো নি শিৱলিঙ্গৰ ওচৰতে ৰাখি পূজা কৰিলে।



চান্দো সদাগৰে এই কথা নাজানে। তেওঁ আনদিনাৰ দৰে সেইদিনাখনো শিৱপূজা কৰিবলৈ গ'ল। কি আচৰিত কথা! আনদিনা পূজাৰ মন্ত্ৰবোৰত কেতিয়াও ভুল নালাগে, কিন্তু সেইদিনাখন কিয় জানো পূজাৰ মন্ত্ৰৰ ভুল হবলৈ পালে। সদাগৰে বাৰে বাৰে চেষ্টা কৰিছে, কিন্তু বাৰে বাৰে ভুল হৈছে।

আকৌ এবাৰ বেল-পাত এটি হাতত লৈ শিৱৰ নাম জপ কৰি শিৱলিঙ্গৰ পিনে দলিয়াব খোজোঁতে হঠাতে পদ্মাৰ ঘটটোত চকু পৰিল। শিৱৰ ওচৰত কাৰ পূজাৰ ঘট থাকিব পাৰে! সদাগৰ একপ্ৰকাৰ আচৰিত হ'ল। সনেকাক মাতি আনি সেয়া কাৰ ঘট সোধাত আচল কথা ওলাই পৰিল। সদাগৰে সনেকাক পাৰেমানে গালি পাৰিলে। তেওঁ জানো গালি পাৰিয়ে ক্ষান্ত থাকিব পাৰিলে? তেওঁ খঙৰ কোবত পদ্মাৰ সেই ঘটটো ভাগি পেলালে।

এইবাৰ আক পদ্মাৰ সহ্য নহ'ল। পিতাকে লাগিলে যিয়েই নকৰক, তথাপি এই অপমানৰ পোটক তুলিবই তুলিব। তক্ষককে আদি কৰি ছয়ডাল বিষাক্ত সাপ পঠিয়াই দি বাতিৰ ভিতৰতে চান্দো সদাগৰৰ ছয় পুত্ৰক বধ কৰিলে।

অসময়তে ছয়জনী বোৱাৰী বিধবা হ'ল। পুত্ৰশোকত সনেকাও পাগলিনীৰ দৰে হ'ল, তথাপি যেন সদাগৰৰ চকুত এটোপাল পানীও নাই, মনত নাই এটি দুখৰ ভাৱ। ধৈৰ্য্য

ধৰিছে তেওঁ। মানুহ জন্মিলে এদিন মৰিবই লাগিব। অধৈৰ্য্য হলে লাভ কি?

কলগছৰ ভেল ছয়খন সাজি ছয় পুত্ৰক নদীত উটুৱাই দিলে হাঁহি হাঁহি। মুখত মাত্ৰ শিৱৰ নাম। শিৱই যি কৰিছে বা কৰিব সকলো যেন তেওঁৰ ভালৰ কাৰণেহে কৰিছে।

বোৱাৰীয়েকহঁতক আক সনেকাক দুখ কৰিবলৈ বাধা কৰিলে।

বিষহৰিৰ ঘট ভঙাৰ দোষতে পুতেকহঁত মৰিল বুলি সনেকাই কিমান যে নকলে সদাগৰক! তথাপি সদাগৰ ধৈৰ্য্যহাৰা হোৱা নাই।

পদ্মাইনো কিমান কৰিব পাৰে তালৈকেই যেন তেওঁ অপেক্ষা কৰি আছে।



( ৭ )

সদাগৰৰ ছয় পুত্ৰ মাৰিলে যদিও পদ্মাৰতীৰ কোনো লাভ নহ'ল। চান্দো সদাগৰে কেতিয়াও পদ্মাৰ পূজা নকৰে।

পদ্মাই নেতাইক মাতি আনি ইয়াৰ উপায় সন্ধানিলে। নেতাই কলে—“বাইদেউ! যি কোনো উপায়ে চন্দ্ৰধৰৰ পৰা পূজা এভাগ লবই লাগিব। নহলে পৃথিৱীৰ কোনো মানুহে তোমাৰ পূজা নকৰিব।”

—“ময়ো সেই কথা ভাবিছো নেতা। কিন্তু কি উপায়ে চন্দ্ৰধৰৰ পৰা পূজা এভাগ পাম কোৱাচোন।”

নেতাই কলে—“তুমি স্বৰ্গপুৰীলৈ যোৱা। ইন্দুক খুজি উষা আৰু অনিৰুদ্ধক আনিবা। চন্দ্ৰধৰৰ ঘৰত অনিৰুদ্ধক আৰু সাহেৰ বজাৰ ঘৰত উষাক জন্ম লবলৈ কোৱা। সময়ত সিহঁতৰ দ্বাৰাই তোমাৰ কাৰ্য্য সিদ্ধি হব।”

পদ্মাই ভাবিলে, কথাটো মিছা নহয়। তেওঁ ইন্দুপুৰীলৈ গ'ল। ইন্দুক কৈ-মেলি উষা আৰু অনিৰুদ্ধক পৃথিৱীত জন্ম লবলৈ লৈ আহিল।

উষা অনিৰুদ্ধক পাই পদ্মাৰ মনত বৰ বং। তেওঁ মহাদেৱৰ পৰা উষাক সাহেৰ বজাৰ ঘৰত আৰু অনিৰুদ্ধক চন্দ্ৰধৰৰ ঘৰত জন্ম লবলৈ বৰ খুজি ললে। মহাদেৱে জীয়েকৰ কথামতে বৰ দিলে—“তুমি দুই ঠাইত জন্ম পাব বুলি।

চন্দ্ৰধৰে (চান্দো সদাগৰে) বাণিজ্য কৰিবলৈ ওলাল। লগত যাব অসংখ্য মানুহ। চৈধ্যখন ডাঙৰ নাও (ডিঙা); বস্ত্ৰ-বাহানি ঢেৰ। সেই সময়ত সনেকা গৰ্ভৱতী। সদাগৰ বাণিজ্যলৈ গলে তিনি-চাৰিমাহ থাকিব। তেওঁ সনেকাক কলে—“তুমি কোনো ভয় নকৰিবা। সদাশিৱে সদায় তোমাক সহায় কৰিব। পদ্মাই তোমাক যিমনেই প্ৰলোভন নেদেখুৱাক, তুমি কেতিয়াও তেওঁৰ পূজা নকৰিবা। তোমাৰ যদি লৰা উপজে তেতিয়া তাৰ নাম ৰাখিবা লখীন্দাৰ। ছোৱালী উপজিলে গণকে যি নাম ৰাখে তাকেই ৰাখিবা। মই এইবাৰ সোনকালে বাণিজ্যৰ পৰা আহিবলৈ যত্ন কৰিম।”

ভাল দিন-বাৰ চাই সদাগৰে নাও মেলি দিলে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত। তেওঁ উজনিৰলৈ যাব। সদাগৰ যিখন নাৱত উঠিছে সেইখন নাৱৰ নাম ‘মধুক’ ডিঙা। সেই ডিঙাত সদাগৰে এটি শিৱলিঙ্গ স্থাপন কৰিছে। বেপাৰলৈ গৈছে যদিও তেওঁ শিৱপূজা কেতিয়াও পাহৰিব নোৱাৰে। শিৱেই তেওঁৰ মা-বাপ, ধান-ধন, সকলো।

সদাগৰৰ নাও উজাই আছে লুইতৰ বুকুৰেদি। এনেতে অলপ দূৰৈত দেখে জাক-জমক লগা নগৰ এখন নদীৰ মাজত আছে। শজা-ঘণ্টা ঢোল-ডোগৰ বাজি আছে।

আগতে বণিজলৈ যাওঁতে এনে নগৰ এখন দেখা মনত নপৰে সদাগৰৰ। তেওঁ ভাবিলে যে পদ্মাই চলনা কৰিবৰ



কাৰণেহে এনে নগৰ এখনৰ সৃষ্টি কৰিলে। তেওঁৰ আটাই কেইখন নাও সেই নগৰৰ ঘাটত বান্ধিলেগৈ।

হাতত হেমুদাং লৈ সদাগৰ নগৰৰ মাজলৈ খোজ ললে। আগতে যি ভাবিছিল সেয়াই হয়। পদ্মাই পতা নগৰেই হয়। তাত কেৱল পদ্মাৰ পূজা হৈছে বৰ ধুম-ধামেৰে।

সদাগৰে পদ্মাক দেখি মাৰিবলৈ খেদি গ'ল। ভয়তে পদ্মা পলাই পত্ৰং দিলে। পূজাৰ ঘট, মন্দিৰ আদি ভাগিলে সদাগৰে। সকলোবোৰ সাপ যেনি পাই তেনি সদাগৰৰ ভয়ত ক'লৈ গ'ল তাৰ গমকে পোৱা নগ'ল।

পদ্মাৰ নতুন নগৰ ধ্বংস কৰি সদাগৰে পুনৰ যাত্ৰা কৰিলে।

সাধাৰণ মানুহ এজনৰ হাতত শিৱ-কন্যা পদ্মাই বাৰে বাৰে অপমান পাইছে—ইয়াতকৈ কিবা লাজৰ কথা হ'ব পাৰেনে?

বহুদিনৰ মূৰত অসংখ্য ধন-সোণ লগত লৈ সদাগৰে বাণিজ্যৰ পৰা ঘূৰি আহিব ধৰিলে।

সদাগৰৰ ওপৰত প্ৰতিশোধ লোৱাৰ এয়াই সূযোগ। পদ্মাৰ চকুত টোপনি নাই। যি কোনো উপায়ে সদাগৰৰ চৈধ্যখন নাও ডুবাই লাগিব; নহলে তেওঁ শান্তি নাপাব। কেঁকোড়া, জোক, বাঘোৱা আৰু কুস্তীৰ (ঘৰিয়াল) পাঠিয়াই দি সদাগৰৰ নাও চৈধ্যখন ডুবাই পেলালে।

সকলো ধন-সোণ পানীৰ তলত। নাওবোৰ পানীৰ তলে তলে ক'লৈ উঠি গ'ল তাৰ ঠিকনা নাই। লগৰ মানুহবোৰ কোন কেনি পানীত সাঁতুৰি গ'ল হিচাব নাই। সদাগৰ পানীৰ মাজত; মুখত কেৱল শিৱৰ নাম।



সদাগৰৰ বিলাই-বিপত্তি দেখি পদ্মাৰ মনত ৰং লাগিল। তেওঁ সদাগৰক কবলৈ ধৰিলে—“হেৰা অবোধ সদাগৰ! মই তোমাৰ প্ৰতিশোধ লওঁ। তুমি মোৰ পূজা নকৰা পৰ্যন্ত মই তোমাৰ পিছ নেৰোঁ। আনৰ কথা নকওঁ, তুমি তোমাৰ ঘৈণীয়েৰাৰ পৰাও অপমান পাবা।”



পদ্মাই কথাখিনি কৈ অন্তৰ্দ্ধান হ'ল। আজি যদি সদাগৰ পানীত নাথাকিলহেঁতেন, তেতিয়া পদ্মাৰ বৰ কথাৰ মজাপালি ভালকৈয়ে দিলেহেঁতেন। কিন্তু কি কৰিব তেওঁ! তেওঁ নিকপায়ত পৰিছে। নিজৰ প্ৰাণটি লৈয়ো টনা-টনি হৈছে; তেনেস্থলত পদ্মাৰ কি কৰিব?

সাঁতুৰি সাঁতুৰি সদাগৰ ভাগৰি পৰিল। তেওঁ যেন আক নোৱাৰিব। চোঁচা পানীত গোটেই শৰীৰ তেওঁৰ চোঁচা হৈ গৈছে। চোঁচা কোবত চকুৰে তেওঁ ধুৱঁলি-কুঁৱলী দেখিছে। তেওঁ অচেতন হৈ পৰিল।

সদাশিৱৰ ককণাত তেওঁ নমৰিল। নৈৰ পানীৰ চোঁচাৰে তেওঁক বালিত তুলি দিলে।

বহুসময়ৰ পাচত তেওঁৰ জ্ঞান ফিৰি আহিল। অতি কষ্টেৰে খোজ কাঢ়ি কাঢ়ি তেওঁ নিজ ঘৰলৈ যাবলৈ ধৰিলে।

ৰাতি তেতিয়া দোভাগ। পালি-পহৰীয়া সকলোৱে নিদ্ৰাত মগ্ন। দুখে-ভাগৰে চান্দো সদাগৰে তেওঁৰ হাউলীত প্ৰবেশ কৰিলেগৈ।

দুৰ্বীজনে সদাগৰক চিনিব পৰা নাই! চোৰ চোৰ বুলি সি চিঞৰি দিলে।

টোপনিত লাল-কাল দি থকা সদাগৰৰ বৈণীয়েক মনেকা আৰু আন আন পালি-পহৰীয়াবোৰ সাৰ পালে আৰু সদাগৰৰ ওচৰলৈ আহিল। কোনোৱে সদাগৰক চিনিব পৰা নাই।

আনকি মনেকাইও সদাগৰক চিনিব নোৱাৰি চোৰ বুলি নানান ভাবে তিৰস্কাৰ কৰিবলৈ ধৰিলে। এটি কোঠাত আবদ্ধ কৰি ৰখা হ'ল সদাগৰক।

ৰাতিপুৱা সকলোৱে সদাগৰক চিনিব পাৰি ৰাতি কৰা দোষৰ কাৰণে তেওঁৰ ওচৰত ক্ষমা খুজিলে।

সদাগৰে এজনকো দোষ দিয়া নাই। তেওঁ জানে যে এয়া পদ্মাই কৰা ভবিষ্যত বাণীৰ ফল।



(৮)

সদাগৰ বাণিজ্য কৰিবলৈ যাওঁতে লখীন্দাৰৰ জন্ম হয়। বাণিজ্যৰ পৰা আহি সদাগৰে লখীন্দাৰক দেখি মনত বৰ আনন্দ পালে। নাও ডুবি ক্ষতি হোৱা ধনৰ কথা তেওঁ পাহৰি গ'ল লখীন্দাৰৰ কাৰণে। সুন্দৰ চেহেৰাৰ লৰাটি দেখি আনকি তেওঁৰ মৰা পুতেকহঁতৰ কথাও পাহৰি গ'ল।

গণকে কৈছে যে লখীন্দাৰ সাধাৰণ মানুহ নহ'ব; তেওঁ যেন দেৱতা।

চাওঁতে চাওঁতে লখীন্দাৰ ডাঙৰ হৈ আহিল। মনেকাই পুতেকৰ কাৰণে ছোৱালী এজনী চাব লাগে বুলি সদাগৰক কেইবাদিনো কৈছে। সদাগৰেও অৱশ্যে সেই কথা নভবা নহয়। তেওঁৰ মৰমৰ লখীন্দাৰক বিয়া কৰাই দিব লাগে। তেতিয়াহে সদাগৰে মনত শান্তি পাব।

যেই-সেই ছোৱালী এজনী লখীন্দাৰৰ কাৰণে বিয়া কৰাই আনিব নোৱাৰি। সেইবাবে তেওঁৰ কাৰণে ভাল ছোৱালী এজনী চাবলৈ সদাগৰ নিজেই ওলাল। বহুত ছোৱালী চালে সদাগৰে, কিন্তু পুতেকৰ যোগ্য ছোৱালী এজনীও তেওঁ বিচাৰি পোৱা নাই।

সদাগৰ এইবাৰ সাহে বজাৰ ৰাজ্যত প্ৰৱেশ কৰিলে গৈ।

নৈৰ ঘাটলৈ বহুতো ছোৱালী লগ হৈ পানী নিবলৈ আহিছে। এই চেগতে সদাগৰে সিহঁত আহি থকা বাটত তেওঁৰ হাতত থকা লাখুটিডাল পাৰি এটি মূৰত বহি ললে। এজনী এজনীকৈ কেইবাজনীও ছোৱালীয়ে সেই লাখুটিডাল গচকি পানী আনিবলৈ গ'ল।

সকলোৰে শেষত থকা ছোৱালীজনীয়ে বাটতে লাখুটিডাল থকা বাবে কলে—“দেউতা, লাখুটিডাল আঁতৰাই মোক যাবলৈ দিয়ক।”

সদাগৰে লাখুটিডাল বাটৰ পৰা গুচালে। তেতিয়া সেই ছোৱালীজনী পানী আনিবলৈ গ'ল।

ছোৱালীহঁতে নৈৰ পৰা পানী আনি ঘৰলৈ যাবলৈ ধৰিলে। সিহঁতৰ কিছুদূৰ পিছে পিছে সদাগৰো গৈ আছে। সেই ছোৱালীজনীনো কাৰ এই কথা জানিবলৈ তেওঁৰ বৰ হেপাহ হ'ল। আজিহে যেন তেওঁৰ মনৰ জোখাৰ ছোৱালী এজনী দেখিছে।

ছোৱালীজনী যি ঘৰত সোমাল সেই ঘৰলৈ সদাগৰো গ'ল। সাহে বজাই প্ৰথমে সদাগৰক চিনিব পৰা নাছিল। পিছে সদাগৰে নিজৰ চিনাকি দিয়াত তেওঁক বৰ আদৰ-সাদৰ কৰি মাতি নি বহিবলৈ দিলে। আজি হঠাৎ কি উদ্দেশ্যে সদাগৰ সাহে বজাৰ ঘৰলৈ আহিছে সুধিলে। সদাগৰে নিজৰ অভিলাষৰ কথা কলে সাহে বজাৰ আগত।



সদাগৰে সুধিলে—“এই যে পানী লৈ ঘৰত সোমাল সেইজনী কাৰ ছোৱালী?”

সাহে বজাই কলে—“সেইজনী আমাৰ ছোৱালী। নাম বেউলা।”

—“সুন্দৰ নাম। এইজনী ছোৱালী মোৰ লৰাৰ কাৰণে দিবানে?”

—“নিশ্চয় দিম। আপোনাৰ ঘৰত মোৰ ছোৱালী দিব পৰাটো ভাগ্যৰ কথা বুলিহে ভাবিম।”

—“বেচ তেনে, সেয়ে হব। কিন্তু মই হলে ছোৱালীজনী পৰীক্ষা কৰি চাব খোজো। তুমি সন্মত?”

—“নিশ্চয়। আপোনাৰ যেনে ইচ্ছা তেনে কৰিব পাৰে।”

—“ছোৱালীজনীক ইয়ালৈ মাতি আনা।”

সাহে বজাই বেউলাক সদাগৰৰ ওচৰলৈ মাতি আনিলে। সদাগৰে তেতিয়া মোনাৰ পৰা কিছুমান লোৰ গুৰি বেউলাৰ হাতত দি কলে—“আইজনী! এই লোৰ গুৰিবোৰ মোক সিজাই দিয়াচোন। পাৰিবানে নোৱাৰা?”

“চেষ্টা কৰি চাওঁ দেউতা।” বেউলাই লোৰ গুৰিবোৰ নি পানীত সিজাবলৈ ধৰিলে।

কি আচৰিত মাহাত্ম্য সেই বেউলাজনীৰ! সঁচা-সঁচিকৈয়ে তেওঁ লোৰ গুৰিখিনি সিজাই আনি সদাগৰৰ হাতত দিলেহি।

সদাগৰৰ আনন্দৰ সীমা নাই। তেওঁ বেউলাক পাৰে-

মানে আশীৰ্বাদ দিলে। এনে ছোৱালী এজনী পাইছে যেতিয়া অতি সোনকালে বিয়াখন পাতি দিব লাগে।

সদাগৰে সাহে বজাৰ সৈতে একেবাৰে বিয়াৰ দিন-বাৰ স্থিৰ কৰিহে ঘৰলৈ আহিল। পুতেকৰ বিয়া হব বুলি জানি সনেকাৰ মনত ভালও লাগিছে আৰু ভয়ো হৈছে। কাৰণ সাপৰ ৰাণী দেৱী বিষহৰি তেওঁলোকৰ প্ৰধান শত্ৰু। আন-কেইজন পুতেকৰ দৰে যদি লখীন্দাৰকো সাপে দংশন কৰে তেতিয়া বাক কি হব!

সনেকাই যি ভাবিছিল সেয়াই হ’ল। এদিন ৰাতি তেওঁ শুই আছে। এনেতে পদ্মাৱতী আহি সনেকাক কলে—  
“শুনা সনেকা—এইবাৰ শেষ যুদ্ধ। তোমালোকে মোৰ পূজা নকৰিলে বিয়াৰ পিচদিনাখন তোমালোকৰ লখীন্দাৰক সাপে খুঁটি মাৰিম।”

পদ্মাৰ কথা শুনি সনেকাই ভয়তে চিঞৰি দিলে। কি হৈছেনো সনেকাৰ বুলি সদাগৰ তেওঁৰ ওচৰলৈ গ’ল। সনেকাই পদ্মাৰ কথাখিনি সদাগৰক কলে। তেওঁ সদাগৰক অনুৰোধ কৰি কলে—“আপুনি পদ্মাৰ কাৰণে বেলপাত এটি নিদিয়ো কিয়? তেওঁক পূজা নকৰাৰ কাৰণে আমাৰ ইমান বিলৈ হবলৈ পালে। এতিয়া আকৌ লখীন্দাৰকো হেৰুৱাব লাগিব।”

সদাগৰে কলে—“মই কেতিয়াও সেই কাণী-বিষহৰিক



পূজা নকৰো। আগৰ ছয় পুত্ৰ গ'ল। বন্ধু গ'ল। চৈধ্য ডিঙা ডুবি গ'ল। এইবাব যদি লখীন্দাৰো মৰি যায়, তাতো ক্ষতি নাই। তথাপি মোৰ কথা বাখিমেই বাখিম।”

সদাগৰৰ কথা শুনি সনেকাই ভয়তে কান্দিবলৈ ধৰিলে। তাকে দেখি সদাগৰে কলে—“তুমি কিহৰ দুখত কান্দিছা সনেকা? মোৰ স্ত্ৰী হৈ ইমান অধৈৰ্য্য হলে কেনে হব? অয়ো দেখিম নহয় কেনেকৈ সেই কাণী-বিষহৰিয়ে লখাইক মাৰিব পাৰে। এইবাব মই সেই কাণীৰ ঘৰটো কোবাই স্তাঙিম। তুমি অলপো দুখ নকৰিবা।”

সনেকাক বুজনি দি সদাগৰ বিশ্বকৰ্মাৰ ওচৰলৈ গ'ল। বিশ্বকৰ্মাই সদাগৰক দেখি কিয় আহিছে সুধিলে। সদাগৰে কলে—“বিশ্বকৰ্মা! তুমি মোৰ এটি মহৎ উপকাৰ সাধিব লাগে। কোৱা পাৰিবানে নোৱাৰা?”

বিশ্বকৰ্মাই কলে—“আপোনাৰ কাৰণে জীৱনটো দিব নৈকো ৰাজী আছোঁ।”

সদাগৰে তেতিয়া পদ্মাৰ সকলো কথা ভাঙি কলে আৰু সেইবাবে মাত্ৰ সাতদিনৰ ভিতৰতে এটি লোৰ ঘৰ সাজি দিব লাগে বুলি আদেশ দিলে। লখীন্দাৰৰ বিয়ালৈ মাত্ৰ সাতদিন বাকী। এই কেইদিনৰ ভিতৰতে ঘৰটো যি কোনো উপায়ে সাজিব লাগে।

সদাগৰৰ কথামতে লগত অসংখ্য কৰ্মী লৈ বিশ্বকৰ্মাই

দিনে-নিশাই কাম কৰি এটি লোৰ ঘৰ সাজিলে। ঘৰটো এনেভাবে সাজিলে যে সেই ঘৰৰ কোনো পিনে পিপৰা এটিও সোমাব নোৱাৰে। এই ঘৰৰ নাম হ'ল চান্দো সদাগৰৰ মেৰ-ঘৰ।

বিশ্বকৰ্মাই সদাগৰৰ মেৰ-ঘৰ সজা বাবে সিপিনে পাতালত পদ্মাৰ চকুত টোপনি নাই। তেওঁ বিশ্বকৰ্মাৰ ওচৰলৈ আহি কলে—“বিশ্বকৰ্মা, তুমি সেই মেৰ-ঘৰৰ কোনো এঠাইত অকণমান বিস্কা এটি কৰি দিয়া। নহলে মোৰ প্ৰতিজ্ঞা ৰক্ষা নহব। প্ৰথম নিশাই কালী-নাগে লখীন্দাৰক খুঁটিব। যদি সেই লোৰ ঘৰটোত বিস্কা নাথাকে তেনেহলে সি তাৰ ভিতৰত কেনেকৈ প্ৰৱেশ কৰিব?”

বিশ্বকৰ্মাই সদাগৰৰ সৈতে বিশ্বাসঘাতকতা কৰে কেনেকৈ —তেওঁ অমান্তি হ'ল প্ৰথমতে। পদ্মাই তেতিয়া খঙভাৱে কলে—“শুনা বিশ্বকৰ্মা, তুমি যদি মোৰ কথা নামানা তেতিয়া হলে মই তোমাক সবংশে ধ্বংস কৰিম।”

ভয়তে বিশ্বকৰ্মাই অন্তায় কাম এটি কৰিবলৈকে বাধ্য হ'ল। তেওঁ কলে—“আই বিষহৰি! তুমি মোৰ সৰ্বনাশ নকৰিবা। মই তোমাৰ কথাই মানিম। ঘৰটোৰ ঈশান কোণত এডাল সেন্দূৰৰ ৰেখা থাকিব। সেই ৰেখাৰ তলত এটি ছিদ্ৰ কৰি ৰাখিম। সেই পিনেৰে কালী-নাগ সোমাব পাৰিব।”



বিশ্বকৰ্মাৰ পৰা আশ্বাস পাই পদ্মা গ'ল গৈ। তেওঁ নিশ্চয়কৈ জানে যে বিশ্বকৰ্মাই কথা দিছে যেতিয়া ভয় নাই। “এইবাৰ দেখা যাব সদাগৰে কেনেকৈ লখীন্দাৰক বক্ষা কৰিব”—এয়া হৈছে পদ্মাৰ মনৰ ভাব।

মহা-সমাবোধেৰে লখীন্দাৰৰ বিয়া শেষ হ'ল। দৰা-কইনা সদাগৰৰ ঘৰলৈ আহিল। সনেকাই পুতেক বোৱাৰীয়েকক সাদৰি নিলে। বিধিমতে সকলো কাম শেষ কৰি পুতেক-বোৱাৰীয়েকক সেই মেৰ-ঘৰলৈ লৈ গ'ল সদাগৰ আৰু সনেকাই।

মেৰ-ঘৰৰ চাৰিও পিনে অসংখ্য পহৰাদাৰ। মেৰ-ঘৰলৈ যাতে কোনো সাপেই আহিব নোৱাৰে তাৰ বাবে বহুতো নেউল ৰাখিলে। সদাগৰে নিজেই হেমুডাং লৈ পৰ দি থাকিল।

ৰাতিটো কোনো মতে পাৰ হলেই বক্ষা। সকলো **পহৰাদাৰৰ ওপৰত সদাগৰৰ তীক্ষ্ণ দৃষ্টি**—যাতে কোনোৰে টোপনি মাৰিব নোৱাৰে।

ৰাতি পুৱাবলৈ আৰু দুইপৰ বাকী। পদ্মাৰ মনত বৰ চিন্তা হ'ল। এইদৰে মেৰ-ঘৰৰ চাৰিও পিনে পহৰা দি থাকিলে কেনেকৈ কালী-নাগ যাব? বিশেষকৈ সদাগৰৰ ভয়ত আনকি পদ্মাও তেওঁৰ ওচৰলৈ যাব নোৱাৰে।

উপায় নাপাই পদ্মাই নিদ্ৰা দেৱীক মাতি আনিলে।

তেওঁক কলে—“নিদ্ৰা দেৱী! তুমি সদাগৰকে আদি কৰি তেওঁৰ সকলো মানুহক নিদ্ৰা বাণ মাৰি টোপনিত পেলোৱা। পলম নকৰিবা।”

পদ্মাৰ আদেশত নিদ্ৰা দেৱীয়ে মাৰিলে ঘোৰ-নিদ্ৰা বাণ। ক্ষণেক পিচতেই পালি-পহৰীয়া সকলো নিদ্ৰামগ্ন হ'ল। আনৰ কথাকে নকওঁ—সদাগৰ আৰু বেউলা-লখীন্দাৰো টোপনিত লাল-কাল দিলে।

এয়াই স্তব্ধ স্তব্ধ। এই স্তব্ধ কেতিয়াও হেৰুৱাব নোৱাৰি। পদ্মাৰ ভুকুম মতে কালী-নাগ মায়াৰ বলত উৰি আহি মেৰ-ঘৰৰ ওপৰত পৰিলহি। কালী-নাগ ইমান ডাঙৰ আছিল যে ভাবিলেই আচৰিত লাগে। সি আহি মেৰ-ঘৰৰ দক্ষিণ অংশত পৰিলে। ইমান শক্তিশালী সেই মেৰ-ঘৰৰ দক্ষিণ ফালটো—তাৰ ভৰত মাটিৰ তললৈ অলপ বহি গ'ল।

ইমান ডাঙৰ সাপ-ডাল কেনেকৈ অকণমান বিস্কাৰে সোমাব? সেইবাবে কালী-নাগ মায়াৰ বলত এডাল সূতাৰ সমান হ'ল। তথাপি সি সেই অকণমান বিস্কাটোৰে সোমাব নোৱাৰে। বহুসময় যত্ন কৰি কোনোমতে সি মেৰ-ঘৰৰ ভিতৰত প্ৰৱেশ কৰিলে।

মেৰ-ঘৰৰ ভিতৰত বেউলা-লখীন্দাৰ শুই আছে। তেওঁ-লোকৰ শৰীৰৰ জেউতিত গোটেই ঘৰটো উজ্বল হৈ উঠিছে। ইমান সুন্দৰ চেহেৰাৰ নিৰ্দোষী লখীন্দাৰক



দংশন কৰিবলৈ কালী-নাগৰ প্ৰাণে নসহে। কি কৰে  
এতিয়া! দংশন নকৰিলে পদ্মাৰতীয়ে জানো শুদায় এৰিব!



যি হয় হব বুলি ভাবি সি লখীন্দাৰৰ ভৰিৰ পিনে  
শুলেগৈ। দোষ নাপালে কোনো সাপেই মানুহৰ অনিষ্ট  
নকৰে। সেইবাবে সিও লখীন্দাৰৰ দোষ নোপোৱালৈকে  
বিচনাতে শুই আছে।

বিধিৰ বিধান কোনে খণ্ডাব! টোপনিত লখীন্দাৰে  
ইকাতি-সিকাতি কৰিবলৈ ধৰিলে। এনেকৈ দুবাৰমান বাগৰ  
সলাওঁতে কালী-নাগৰ মূৰত লখীন্দাৰৰ ভৰি লাগিল। এই

অপৰাধতে কালী-নাগে লখীন্দাৰৰ ভৰিত দিলে খোট মাৰি!  
লগে লগে সি তীব্ৰ বিষ ঢালি দিলে।

সাপৰ বিষত লখীন্দাৰে চিঞৰি উঠিল। বেউলা ততা-  
লিকে সাৰ পালে। তেওঁ দেখিলে সেই কালী-নাগে যাবলৈ  
সাজু হৈছে। তেওঁৰ লগত থকা সৰু কটাৰি খনেৰে সেই  
সাপৰ নেণ্ডৰৰ পিনে অলপ কাটি ললে। লখীন্দাৰৰ ওপৰত  
পৰি তেওঁ হুৰাও-বাৰে কান্দিবলৈ ধৰিলে।

ঘৰৰ ভিতৰত বেউলাৰ কান্দোন শুনি সদাগৰৰ টোপনি  
ভাঙিলে। মেৰ-ঘৰৰ দুৱাৰ মেলি দেখিলে লখীন্দাৰ আৰু  
জীয়াই নাই। তেওঁ অবাক হৈ গৈছিল। ইমানবোৰ পালি-  
পহৰীয়া, এনেহেন ঘৰৰ ভিতৰত কেনেকৈনো লখীন্দাৰক  
সাপে খুঁটিব পাৰিলে?

গোটেইখন ঘৰত কান্দোনৰ বোল উঠিল। তেওঁলোকৰ  
অতিকৈ মৰমৰ লখীন্দাৰ আৰু নাই। কোনে বাক ধৈৰ্য্য  
ধৰিব পাৰিব?



(৯)

বেউলাক ইমান বুজালে, তেওঁ একোতেই মান্তি নহয়।  
শেষত উপায় নাপাই এখন ডাঙৰ ভেলা সাজিলে। সেই



ভেলাত বেউলা নিজে আৰু মৃত স্বামী লখীন্দাৰৰ সৈতে  
নৈত উঠি যাবলৈ ধৰিলে। বেউলাৰ বিশ্বাস, তেওঁৰ স্বামী

লখীন্দাৰ ঘেন মৰা নাই, মাত্ৰ কেইদিন মানৰ কাৰণে  
শুইছেহে। গতিকে তেওঁক এৰি বেউলা এখন্তেকো থাকিব  
নোৱাৰে।

বেউলা সঁচাকৈয়ে সতী আছিল। সেইবাবে তেওঁৰ ভেলা  
ভটিয়াই নগৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰে উজাই যাবলৈ ধৰিলে।

নদীৰ ঢৌ আৰু মাছ ঘৰিয়ালৰ কাৰণে তেওঁ সদায়  
সাৱধান হব লগা হৈছিল। এদিন দুদিনকৈ কেইবাদিনো  
পাৰ হ'ল। লখীন্দাৰৰ মৃতদেহৰ পৰা দুৰ্গন্ধ ওলাল।  
গোটেই দেহ পচিবলৈ ধৰিছে—তালৈ বেউলাই কেৰেপকে  
কৰা নাই। তেওঁ তেতিয়াও ভাবিছে যে তেওঁৰ স্বামীয়ে  
ভালদৰে শুই আছে; অলপ পাচতেই হয়তো সাৰ পাই  
উঠিব। সতী তিৰোতাৰ ভাবেই তেনেকুৱা।

বেউলাই লখীন্দাৰৰ মৰাশ তেনেকৈ ভেলাত অনা  
কাৰণে পদ্মৰ মনত বৰ ভয়। কাৰণ বেউলা সতীয়ে  
নিশ্চয় লখীন্দাৰক কৈলাসলৈ নি জীয়াব। তেতিয়া তেওঁৰ  
মনৰ আশা মনতে মাৰ যাব। সেই কাৰণে নেতাৰ সৈতে  
আলোচনা কৰি লখীন্দাৰৰ মৰা শটো কিবা উপায়ে আঁত-  
ৰাবলৈ যত্ন কৰিলে।

কাউৰী, শগুণ আদি মাতি আনি লখীন্দাৰৰ শটো  
থাবলৈ পঠিয়াই দিলে পদ্মাৱতীয়ে। কিন্তু বেউলাৰ কাৰণে  
কোনোৰে লখীন্দাৰৰ মৰাশ স্পৰ্শ কৰিবই নোৱাৰিলে।



বেউলা নদীৰে উজাই আছে। ব'দ-বৰষুণ, ভোক-পিয়াহ, একোকে কেৰেপ কৰা নাই তেওঁ।

এখন ডাঙৰ নাৰত কিছুমান মানুহ বেপাৰলৈ যাওঁতে বেউলাৰ সেই ভেলাখন লগ পালে। ইমান ধুনীয়া ছোৱালী এজনী এটি মৰাশৰ লগত একেলগে ভেলাত যোৱা কাৰণে বেপাৰীহঁতৰ মনত বৰ বেয়া লাগিল। তেওঁলোকে বেউলাক কলে—“হেৰা, তুমি এই দৰে মৰা মানুহ এজনৰ সৈতে কিয় আছা? আমাৰ লগত আহা। আমি তোমাক আমাৰ ঘৰলৈ লৈ গৈ সুখেৰে খাবলৈ পিন্ধিবলৈ দিম।”

বেউলা তেওঁলোকৰ কথাত মান্তি নহ'ল। তেওঁ কেতিয়াও **আনৰ পৰা** মুখ নিবিচাৰে। তেওঁ উজাই গৈ থাকিল।

বেউলা গৈ গৈ গোধা বজাৰ ঘাট পালেগৈ। সেই সময়ত গোধা বজাই নদীত বৰণী বায় আছিল। বেউলাক দেখি বজাই তেওঁক বিয়া কৰাব খুজিলে।

গোধা বজাৰ ভৰি দুইখন কলগছৰ নিচিনা। ভৰি অনুপাতে গাটো নিচেই সৰু। সেই বজাৰ ইমান সাহস হৈছে বুলি ভাবি বেউলাই কলে—“হেৰা বজা! তুমি মোক বিয়া কৰাব খুজিছা যদি তোমাৰ ভৰি দুখন অলপ সৰু কৰি আহাগৈ।”

বজাই তৎক্ষণাত গ'ল এজন কাৰিকৰৰ ওচৰলৈ আক তেওঁৰ ভৰি দুখন সৰু কৰি দিবলৈ কলে। উপায় নাপাই

কাৰিকৰে তেওঁৰ ভৰি দুখনৰ মঙহখিনি কাটিব ধৰিলে। বিষৰ যন্ত্ৰণাত বজাই চিঞৰ-বাখৰ কৰি কাৰিকৰৰ ওচৰৰ পৰা গুচি গ'ল। তেওঁ কেতিয়াও বেউলাক বিয়া নকৰাব বুলি শপত খালে।

পদ্মাৰ কথামতে দুফুট মাছবিলাকে লখীন্দাৰৰ গাৰ আটাইবোৰ মঙহ খাই খাই শেষ কৰিলে। বাকী আছে মাথোন জঁকাটো। বেউলাই সেই জঁকাটো বিহাৰ আচলত বান্ধি লৈ ভেলাত বহি কান্দি-কান্দি যাবলৈ ধৰিলে।

বেউলা জন্ম পোৱাৰ আগতে তেওঁৰ সাতজন ভায়েক উজনিলৈ বেহা-বেপাৰ কৰিবলৈ গৈছিল। বহু বছৰৰ মূৰত তেওঁলোক নিজৰ ঘৰলৈ উভতি আহি আছে ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰে। বাটতে তেওঁলোকে বেউলাক লগ পালে।

সেইজনী যে তেওঁলোকৰ ভনীয়েক এই কথা কোনোৰে নাজানে। সেইবাবে তেওঁলোকে প্ৰথমে বেউলাৰ ৰূপত ভোল গৈ তেওঁক বিয়া কৰাব খুজিলে। পাচত যেতিয়া বেউলাই তেওঁৰ পিতাক-মাকৰ নাম কলে, তেতিয়া তেওঁলোকে ভনীয়েকৰ দুখত কান্দিবলৈ ধৰিলে। তেওঁলোকে বেউলাক ঘৰলৈ আনিবলৈ বৰ যত্ন কৰিলে। বেউলা একোতেই সন্মত নহ'ল। তেওঁৰ হাতৰ আঙুঠি এটি ভায়েকহঁতক দি কলে—“দাদাহঁত, তোমালোকে মোৰ কাৰণে দুখ নকৰিবা। মই মোৰ স্বামীক নিশ্চয় জীয়াব পাৰিম। এই আঙুঠিটো



মাইক দিবা। মোৰ কাৰণে তেওঁক অকণো দুখ কৰিবলৈ নকৰা।”

ভায়েকহঁতৰ পৰা বিদায় লৈ বেউলা পুনৰ উজাই যাবলৈ ধৰিলে। কান্দি কান্দি ভায়েকহঁত ঘৰলৈ আহিবলৈ ধৰিলে।

বেউলা গৈ গৈ নেতাৰ ঘাট পালেগৈ। নেতাই পদ্মাৰতীৰ কাপোৰ ধুই আছে। নদীৰ বালিত কাপোৰবোৰ শুকাবলৈ দিছে। এনেতে নেতাৰ উৎপতীয়া লৰা ধনায়ে সেই কাপোৰবোৰ গচকি পেলালে। তাকে দেখি নেতাৰ খং উঠি তাৰ পিনে কোপদৃষ্টি পেলালে। কি আচৰিত কথা! লৰাটো তৎক্ষণাত মৰি থাকিল।

লৰাটো মৰিছে অথচ নেতাই কাপোৰ ধুই আছে। অলপ সময় পাচত হাতৰ কাম শেষ কৰি তাক আকৌ জীয়াই দিলে। এইবোৰ দেখি শূনি বেউলা আচৰিত হ’ল। তেওঁ ভাবিলে যে এই নেতাইয়ে নিশ্চয় তেওঁৰ স্বামীৰ জীৱন দান দিব পাৰিব। তেওঁ ভেলাৰ পৰা নামি গৈ নেতাৰ ভৰিত পৰি কান্দিবলৈ ধৰিলে।

ক’ৰ ছোৱালী কিয় কান্দিছে মোখাত বেউলাই আছোপান্ত কলে। নেতাৰ মনত বৰ বেয়া লাগিছে। পদ্মাৰতী সঁচাকৈয়ে এনেহেন ছোৱালী এজনীক এনেদৰে বিধবা কৰিব পাইনে! তেওঁ বেউলাক কলে—“বাক, তোমাৰ কোনো ভয় নাই। মই তোমাৰ স্বামীক জীয়াবৰ উপায় দিম। তুমি

মোৰ ঘৰত কেইদিনমান থাকা। তাৰ পিচত যি হয় এটা ব্যৱস্থা কৰিম বাক।”

নেতাৰ কথামতে বেউলা কেইদিনমান তেওঁৰ ঘৰত আলহী হ’ল। ইপিনে নেতাই বেউলা অহা কথা আৰু লখীন্দাৰক জীয়াই দিব লাগে বুলি পদ্মাৰতীৰ আগত কলে। পদ্মাই কোনোমতে লখীন্দাৰক জীয়াই দিব নোৱাৰিব বুলি নেতাইক কৈ পঠিয়ালে।

পদ্মা যেতিয়া অসম্মত হ’ল তেতিয়া এদিন নেতা গৈ মহাদেৱৰ ওচৰ পালেগৈ। লগত বেউলাও গ’ল। নেতাই বেউলাৰ মৈতে মহাদেৱক চিনাকি কৰি দিলে। তেতিয়া বেউলাই কান্দি কান্দি তেওঁৰ দুখৰ কথা মহাদেৱৰ আগত কবলৈ ধৰিলে।

মহাদেৱৰ প্ৰধান ভক্ত চান্দো সদাগৰৰ বোৱাৰীৰ এনে অৱস্থা! তেওঁ বাক কেনেকৈ সহ্য কৰিব পাৰে! তেওঁ নাৰদ আৰু কাৰ্ত্তিক গণেশক পঠিয়াই পদ্মাক মতাই আনিলে।

বেউলাক এনেকৈ শাস্তি দিয়া বাবে মহাদেৱ-পাৰ্বতীয়ে পদ্মাক নানান গালি-শপনি দিবলৈ ধৰিলে।

পদ্মাই কলে যে বেউলাই তেওঁৰ ওপৰত মিছা অভিযোগ কৰিছে। তেতিয়া বেউলাই কালী-নাগৰ পৰা কাটি বখা সেই নেজডাল দেখুৱাই দিয়াত তেওঁৰ কথা মানিবলৈ বাধ্য হল।

ইন্দ্ৰকে আদি কৰি সকলো দেৱতাই বেউলাৰ দুখত



দুখী। তেওঁলোক আহি পদ্মাক বহুত বুজাই বঢ়াই লখীন্দাৰ আৰু তেওঁৰ মৃত ছয় ভায়েকক জীয়াই দিবলৈ অনুৰোধ কৰিলে।



বেউলাইয়ো পদ্মাৰ ভৰিত পৰি কাকূতি মিনতি কৰাত পদ্মাৰ সকলো খং আঁতৰি গ'ল। আগতে সাপে খুঁটিয়াই মৰা চান্দো সদাগৰৰ পুতেক ছয়জনক জীয়ালে। লখীন্দাৰক জীয়াব খুজি পদ্মা আচৰিত হ'ল। কাৰণ লখীন্দাৰৰ আঠুৰ

ঘিলা এটি নাই। তেওঁ বহুসময় ভাবি জানিলে যে সেই ঘিলাটো এটি বাঘৰা বৰালি মাছে গিলিছে। এই কথা কিন্তু বেউলাই নাজানে।

পদ্মাৰ কথামতে সকলোৰে মিলি নদীৰ মাছবোৰ ধৰি সেই বৰালিটো আনিলে। তাৰ পেটটো ফালি সেই ঘিলাটো বাহিৰ কৰি পুনৰ চিলাই কৰি তাক পানীত এৰি দিলে।

সেই বাবে হেনো বৰালি মাছৰ পেটৰ পিনে চিলাই থকা যেন দেখি।

এইবাৰ পদ্মাই লখীন্দাৰৰ জীৱন দান দিলে।

বেউলা আৰু লখীন্দাৰে পদ্মাক সেৱা কৰিলে। পদ্মাই তেওঁলোকক আশীৰ্বাদ দিলে।

ইপিনে পদ্মাৰ চক্ৰান্তত চান্দো সদাগৰে সকলো হেৰুৱাই ভিখাৰী হৈছিল। সনেকাও হৈছিল অন্ধ। পদ্মাই তেওঁলোককো আগৰ দৰে কৰি দিলে।

বেউলাই কলে—“দেৱী! আপোনাৰ কৰুণাৰ কথা আমি কেতিয়াও পাহৰিব নোৱাৰো। মই যি কোনো উপায়ে শত্ৰুৰ হতুৱাই আপোনাৰ পূজা এভাগ কৰাম; এয়া মই কথা দিলো।”

বহুদিনৰ মূৰত বেউলা আৰু লখীন্দাৰ সশৰীৰে ঘৰলৈ অহাত চান্দো সদাগৰ আৰু সনেকাৰ আনন্দৰ সীমা নাই। কিছুদিন পাচত আগৰ পুতেকহঁতো এটি এটিকৈ ঘৰ পালেহি।



গোটেইখন চম্পক নগৰ আনন্দত মুখৰিত হ'ল। বেউলাৰ মাহাত্ম্য আৰু তেওঁৰ সতীত্বৰ কাৰণে সকলো মানুহ মুগ্ধ হৈছিল।

বহুতো বুজাই বঢ়াই বেউলাই চান্দো সদাগৰক সন্মত কৰালে বিষহৰিৰ পূজা কৰিবলৈ। সদাগৰে উপায় নাপাই বাওঁখন হাতেৰে এটি বেলপাত দিলে পদ্মাৱতীৰ পূজাৰ ঘটত। পদ্মাৱতী তাতেই সন্তুষ্ট হ'ল।

সেইদিন ধৰি পদ্মাৱতীৰ পূজা চলে। এই পূজা বিষহৰি পূজা, মনসা পূজা আৰু 'মাৰৈ' পূজা আদি কেইবাটাও নামেৰে জনাজাত।

চান্দো সদাগৰৰ দৰে একনিষ্ঠ শিৱ-ভক্ত আৰু প্ৰতাপী মানুহ পাবলৈ নাই। বেউলাৰ দৰে সতী পৃথিৱীত বিৰল।

সমাপ্ত